

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalované: **Vězeňská služba**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2016, č. j. 9 A 47/2015 - 53,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce se žalobou ze dne 23. 2. 2016 domáhal u městského soudu ochrany před nezákonným zásahem žalované. V rámci soudního řízení podal žádost o osvobození od soudních poplatků, které městský vyhověl usnesením ze dne 20. 3. 2015, č. j. 9 A 47/2015 - 28.

[2] Dne 17. 6. 2016 vydal městský soud kasační stížností napadené usnesení č. j. 9 A 47/2015 - 53, kterým žalobci s odkazem na § 36 odst. 3 věta čtvrtá zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), odejmul osvobození od soudních poplatků.

II.

[3] Proti poslední citovanému usnesení městského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost.

[4] Podle stěžovatele nebyly splněny podmínky pro odejmutí osvobození od soudních poplatků. Poukázal na svou majetkovou situaci, jakož i na množství vedených řízení, která vedl za účelem ochrany svých práv před nezákonnými zásahy žalované. Poukázal i na vady předmětného usnesení městského soudu. Městský soud se měl vypořádat i s usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2015, č. j. 4 As 162/2015 - 18, kterým byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil.

III.

[5] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

IV.

[6] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti. Konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo [§ 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí městského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, bod 27., publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

V.

[7] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud ze soudního spisu městského soudu zjistil, že tento soud usnesením ze dne 11. 4. 2016, č. j. 9 A 47/2015 - 47, stěžovatele vyzval, aby ve lhůtě 30 dnů od doručení tohoto usnesení doložil své osobní, majetkové a výdělkové poměry. K tomu mu soud zaslal formulář k potvrzení a prohlášení o jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrech (dále též „formulář“). V citovaném usnesení městský soud dále poukázal na to, že stěžovatel byl osvobozen od soudních poplatků usnesením ze dne 20. 3. 2015, č. j. 9 A 47/2015 - 28. Městský soud však v rámci úřední činnosti (ze spisu vedeného u městského soudu pod sp. zn. 8 A 77/2015 a u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 2 As 6/2016) zjistil, že dřívější tvrzení stěžovatele o jeho nemajetnosti, pro které byl osvobozen od soudních poplatků, nebyla pravdivá. Stěžovateli od srpna 2014 do května 2015 přišlo na jeho účet odsouzeného (dále jen „účet“) 29.650 Kč, v důsledku čehož lze pochybovat o tom, že je nemajetný, jak uváděl v dřívějším formuláři.

pokračování

[10] Stěžovatel v návaznosti na citované usnesení zaslal městskému soudu vyplněný formulář, ve kterém (v části VIII., v němž má žadatel uvést údaje o svém majetku vč. výše úspor a zůstatku na účtu) stejně jako ve formuláři, který předložil v dřívějším řízení, opětovně uvedl, že „nevlastní žádný majetek“.

[11] Dne 17. 6. 2016 vydal městský soud kasační stížností napadené usnesení č. j. 9 A 47/2015 - 53, kterým stěžovateli odejmul osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění poukázal na § 36 odst. 3 větu čtvrtou s. ř. s. a uvedl, že „majetkové poměry žalobce ke dni 20. 3. 2015 (kdy bylo vydáno usnesení č. j. 9 A 47/2015 - 28, kterým byl žalobce mj. osvobozen od soudních poplatků) neodůvodňovaly přiznané osvobození. Toto zjištění přitom soud učinil ze skutkových okolností, které vyplynuly najevo až poté, kdy o osvobození žalobce od soudních poplatků rozhodl. Soud své původní rozhodnutí o osvobození žalobce od soudních poplatků založil na závěru, že tvrzení žalobce uvedená v žalobě (tj. např. že není vlastníkem žádného movitého či nemovitého majetku a že je v hmotné nouzi) jsou pravdivá. Posléze však soud zjistil, že žalobce jen v období od února do května roku 2015 podal Městskému soudu v Praze devět žalob. Z podání učiněných v jiných žalobcových věcech pak vyplynulo např. to, že sám žalobce tvrdil, že zůstatek na jeho účtu odsouzeného činil ke konci května 2015 částku 7 000 Kč, přičemž se mělo jednat o prostředky vložené na účet pro kalendářní rok 2015 jeho blízkými. Žalovaná soudu předložila kopii výpisu z účtu odsouzeného, zřízeného a vedeného pro žalobce, z něž bylo zřejmé, že zůstatek na tomto účtu ke dni 20. 5. 2015 činil 11 788 Kč, z nichž žalobce mohl volně disponovat s částkou 8 539 Kč. Z výpisu z účtu žalobce dále vyplynulo, že žalobci v období deseti měsíců od srpna 2014 do května 2015 na účet přibýly prostředky v celkové výši 29 650 Kč. Částka 3 000 Kč byla vložena na jeho účet za účelem hrazení nákladů na zdravotní služby a částka 3 750 Kč byla žalobci v souladu s právními předpisy sražena; s ostatními prostředky (tj. částkou 22 900 Kč) mohl žalobce ve zmiňovaném období volně disponovat. V podrobnostech soud odkazuje např. na usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2015, č. j. 8 A 77/2015 - 40, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 2. 2016, č. j. 2 As 6/2016 - 18, které byly vydány ve věci žalobce a jejichž obsah je tak žalobci jistě znám. Soud si je vědom, že uvedená zjištění se vztahují k majetkové situaci žalobce v květnu 2015. Soud tedy z výpisu ze žalobcova účtu předloženého žalovanou ověřil, že od února 2015 do května 2015 nepřibýly žalobci na účet žádné peněžní prostředky, naopak výše peněžních prostředků uložených na jeho účtu se snižovala pravidelnými platbami žalobce (položky „pokuta“, „nákup“ apod.). Hodnota majetku žalobce v únoru a březnu 2015, resp. výše disponibilních peněžních prostředků uložených na jeho účtu, tedy byla vyšší než hodnota jeho majetku v květnu 2015, k nimž se vztahovalo usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2015, č. j. 8 A 77/2015 - 40, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 2. 2016, č. j. 2 As 6/2016 - 18. Z výše uvedeného je zřejmé, že tvrzení žalobce v žalobě ze dne 23. 2. 2015, že není vlastníkem žádného majetku a že se nachází v hmotné nouzi, nebyla pravdivá. Soud tedy uzavírá, že majetkové poměry žalobce (...) přiznané osvobození od soudních poplatků neodůvodňovaly, a proto soud v souladu s § 36 odst. 3 věta předposlední s. ř. s. rozhodl tak, že se žalobci odňal přiznané osvobození od soudních poplatků.

[12] S výše uvedenými závěry městského soudu se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje.

[13] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „*Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.*“

[14] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. lze tedy účastníka řízení osvobodit od soudních poplatků, přičemž plné osvobození lze přiznat pouze v případě existence zvláště závažných důvodů. Smyslem osvobození od soudních poplatků je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu zakotveným v čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že soud je povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele. Účastníka lze osvobodit od soudních poplatků pouze tehdy, bude-li řádně osvědčeno, že pro jeho celkové poměry nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit. Účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků, je přitom povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplýne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Asz 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS, ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS, ze dne 12. 8. 2015, č. j. 1 As 136/2015 - 22, jakož i usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 8. 2014, č. j. 2 As 87/2014 - 45, či ze dne 30. 1. 2015, č. j. 7 As 233/2014 - 59).

[15] Věta čtvrtá § 36 odst. 3 s. ř. s. pak soud opravňuje k tomu, aby odejmul přiznané osvobození od soudních poplatků i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

[16] Norma uvedená ve čtvrté větě § 36 odst. 3 s. ř. s. tedy pamatuje na dvě situace: v průběhu řízení se ukáže, že tu buď nikdy nebyly důvody pro osvobození (situace žadatele byla jiná, než z jaké soud ve svém rozhodnutí vycházel), anebo důvody pro osvobození tu sice v okamžiku rozhodnutí byly, ovšem v průběhu dalšího řízení se situace účastníka změnila. Obdobné závěry lze najít též v civilní judikatuře vykládající srovnatelné ustanovení § 138 odst. 2 o. s. ř. Podle nich přiznané osvobození může soud odejmout jen ve dvou případech: jednak tehdy, pokud došlo ke změně poměrů osvobozeného a následkem této změny poměrů přestává být osvobození důvodné, jednak tehdy, pokud soud dodatečně zjistí, že poměry účastníka byly již v okamžiku přiznání jiné, než z jakých vycházel soud při přiznání osvobození. „*Důvodem pro možnost aplikovat zpětné odejmutí osvobození bude situace, v níž se ukáže, že poměry účastníka byly jiné, než on sám tvrdil a které soud původně zjistil*“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2014, č. j. 1 As 151/2013 - 38).

pokračování

[17] V daném případě došlo k první nastíněné variantě. Městský soud v rámci daného řízení zjistil, že tvrzení stěžovatele o jeho nemajetnosti (k datu vydání usnesení č. j. 9 A 47/2015 - 28, kterým byl stěžovatele osvobozen od soudních poplatků) nebyla pravdivá. Stěžovatel v bodě VIII. formuláře uváděl, že nedisponuje žádnými úsporami, resp. zůstatky na účtu, městský soud však zjistil, že stěžovateli v období od srpna 2014 do května 2015 na účet přibýly prostředky v celkové výši téměř třicet tisíc korun českých, o čemž stěžovatele informoval a dal mu možnost zjištění městského soudu relevantně zpochybnit, což se nestalo.

[18] Za shora popsané situace nelze městskému soudu vytýkat, že odejmul přiznané osvobození od soudních poplatků. Byly naplněny podmínky uvedené v § 36 odst. 3 věta třetí s. ř. s. Městský soud proto nepochybil, pokud stěžovateli odejmul osvobození od soudních poplatků.

[19] Na výše uvedeném nic nemění ani argumentace obsažená v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud předně není názoru, že by kasační stížností napadané usnesení bylo vadné, resp. nepřezkoumatelné. Usnesení městského soudu má oporu v § 36 odst. 3 s. ř. s. a je plně prezkoumatelné. Městský soud srozumitelně a dostatečně uvedl, z jakých důvodů bylo nutno stěžovateli odejmout přiznané osvobození od soudních poplatků.

[20] Pokud pak stěžovatel v kasační stížnosti začal tvrdit, že sice na účtu peníze měl, ty však nebyly určeny k úhradě soudního poplatku, měl tato tvrzení uvádět v řízení před městským soudem a nikoliv v řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud posuzuje zákonnost usnesení městského soudu, které bylo vydáno v řízení, v němž stěžovatel nic takového netvrdil. Ze stejných důvodů je pro nyní projednávanou věc irrelevantní tvrzení stěžovatele o jeho současné majetkové situaci, jakož i o množství projednávaných sporů. Nejvyšší správní soud přitom nepochybně, že se stěžovatel domáhal v žalobním řízení ochrany svých práv, to však neznamená, že by neměl povinnost uvést pravdivě a úplně své majetkové poměry, jak to předpokládá výše citovaná právní úprava a judikatura.

[21] Co se týče poukazu stěžovatele na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2015, č. j. 4 As 162/2015 - 18, kterým byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků v jiném řízení, je třeba uvést, že v tomto řízení stěžovatel předložil formulář, ve kterém uváděl, že má dluhy ve výši 250.000 Kč. Tvrzená majetková situace tedy byla zcela odlišná od situace posuzované v nyní projednávané věci, kde stěžovatel žádné dluhy neuváděl. Ostatně na to správně poukázal i městský soud, který uvedl, že „žalobce zmínil usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 4 As 162/2015, s tím, že byl tímto usnesením osvobozen od soudních poplatků, neboť výše jeho dluhů značně převyšovala disponibilní částky na jeho účtu. V nyní posuzované věci se však žalobce o tom, že by měl nějaké dluhy, vůbec nezmiňoval (a to jak ve své původní žádosti o osvobození od soudních poplatků, tak ve vyplněném standardizovaném formuláři). Již jen z toho je zřejmé, že údaje uváděné žalobcem o jeho majetkových poměrech jsou přinejmenším neúplné.“ Nutno doplnit, že „Není významné, zda stěžovatel dokládal soudu své majetkové poměry v minulosti, neboť v mezidobí se mohly jeho majetkové poměry změnit takovým způsobem, že by to ovlivnilo rozhodnutí soudu o osvobození od soudních poplatků.“ (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2015, č. j. 8 As 129/2015 - 21).

[22] K výše uvedeným závěrům dospěl Nejvyšší správní soud i při vědomosti toho, že stěžovatel byl v některých řízeních vedených před jiným senátem městského soudu od soudních poplatků zčásti osvobozen. Nejvyšší správní soud setrvává na jím dříve vysloveném názoru (dle rozsudku ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 - 17), že při rozhodování o osvobození od soudních poplatků „*bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkových okolnostem, nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem.*“ Přesně takto městský soud v projednávané věci postupoval, v důsledku čehož není dán důvod pro zrušení kasační stížnosti napadeného usnesení. Stěžovateli bylo nadto v daném řízení odejmuto osvobození od soudních poplatků pro nepravdivost jím uváděných tvrzení.

[23] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[24] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalovanému žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. září 2016

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu